

ROZTRĄCAĆ (11) *vb impf i pf*

impf (10), *pf* (1) *BielKron* [w znac. 2.] i znac. 4.

rof- (8), roz- (3).

o oraz a jasne.

inf roztrącać (1). ◇ *praes i [fut]* 1 sg roztrącâm (6). ◇ 2 sg m będziesz roztrącać (1). ◇ 3 sg roztrąca (1). ◇ 3 pl roztrącają (1). ◇ *praet* 3 sg m roztrącał (1). ◇ [3 pl m pers roztręcali.] ◇ [part praes act roztręcając.]

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) i *XVIII w. s.v. roztręcić*.

1. *Rozbijać na części uderzeniem, gruchotać; confringere Vulg, Calep; discutere, diverberare Mącz, Cn; illidere Calep, Cn; comminuere, conquassare, dissipare Mącz; allidere Modrz; frangere, impingere, offendere Calep; dispercutere, elidere, excutere Cn* (8) : *Comminuo, Rozłiekam/ rozbijam/ roftręcam. Mącz 223b, 339a* [2 r.], 484b; *Illido, Offendo, impingo, confringo, aliquid solae rei compactum vehementius frango. Ita navis impacta scopulis dicitur illidi – Ottręcam, roztręcam, rozbiięm. Calep 504b; [Roftręcam/ Conquasso, concutio, discutio. Volck Xxx3v].*

roztręcac co (2): [*Bóg do morza:*] I rzekłem/ aż do tąd wylewać będzief/ á dálej niepoftępifz/ y tu będzief roftręcęc nádęthe wály twoie. *Leop Job 38/11; Dissipare glebas agrorum, Bryły ná rolách rozbiięc/ roftręcęc. Mącz 396a.*

a. *O ludziach i zwierzętach: ranić, może też: zabijać* (1) :

roztręcac kogo, [co (żywotne)] (1): á niewinni y ktorzi tego niezásłużyli/ ktorzi żadney przyczyny woyny niedáli/ frodze tego przyplęcácię: [...] *Zony ich zelżone bywácię/ pánnny gwałęcę/ dżięci gwałtem biorę/ niemowięcáká roztręcácię. ModrzBaz 107v; [bo ze wszystkiego skoku szkapy rozpuszczają [Turcy podczas ćwiczeń rycerskich], to ich nie mogę zatrzymać, więc często i konie sobie roztręcácię. RadzPodróż 144; StryjPoczęq 472].*

[*roztręcac co [= część ciała]*]: A drvgy [*złóśnik*] yęwłży zawłófy pchal nogę Iezvıza, azłye toczył zewfchodv roftręcęcę głowę fwą y oblycze *RozmyślDomin 67.*]

W połączeniach szeregowych (1): *ModrzBaz 107v; [[Turcy] z sklepów, starych, młodych, pań, panny i dziewczęcáká niewinne wywłóczęc zabiięli, mordowali, siekli, kłóli, roztręcęli StryjPoczęq 472].*

2. (*Po*)*rozrzęcęc, rozsyp(yw)ęc, rozpręcęc (rozprószyć)* (2) : *Sipo, id est, spargo, Rozrzęcęc/ rozfypuyęc. Dissipo, Rofprałęcęc/ rozmięcęc/ roftręcęc/ rozfiewęc. Mącz 396a.*

roztręcac co (1): *Tegóż cżáfu grom wielki był/ s ktorego ogień vpadł ná kościół S. Fręcífłęcáká w Krakowie/ wżytek wierzch zrzucił/ kámienie roftręcęc/ y páfyę środ kościółá nápoły rofzęcępił. BielKron 396v.*

3. *Targęc, szarpęc [kogo]* (1) :

Szereg: »roztręcęc i rozdżierać« (1): á oto duch go [*chłopcę*] porywa/ y nátychmięcł krzyczy/ y roftręcęc/ y rozdżiera [*elidit et dissipat*] go aż do vślinienia *WujNT Luc 9/39.*

4. [*Rozdzięcł na poszczególne części, tu: pasma [co]*]: *Przykęcł Pan ná bogęcęc z morskiej liny bieręc, do której się igielne ucho nie obieręc, przez które by przejść mięcł, aż zę wielkęc pracęc, gdy ją męcłrzy rzemieśnik subtyłnie roztręcęc OtwinPis 142.]*

Synonimy: **1.** *drobić, kruszyć, rozbijać, rozrażać, rozłukać, rozłukować*; **a.** *raniac, ranić*; **2.** *rozpraszać, rozproszyć, rozrzucac, rozrzucić, rozsypać, rozsypować*; **3.** *targać*.

Formacje współrdzenne cf TRĄCIĆ.

ALKa